

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра сучасної української мови

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Пунктуаційна вправність студента»
(вибіркова загальноуніверситетська дисципліна)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Мова навчання українська

Розробник: Шатілова Наталія Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, асистент кафедри сучасної української мови

Профайл викладача http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=196

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=NXEIOzkAAAAJ&hl=uk>

Контактний тел. 0509183329

E-mail: n.shatilova@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/user/index.php?id=5271>

Консультації Очні консультації: **понеділок 13:00 – 14:00**
онлайн-консультації за попередньою домовленістю:

1. Анотація дисципліни.

У контексті компетентнісної парадигми сучасної мовної освіти та динаміки розширення комунікативного простору сьогодення особливої актуальності набуває формування й удосконалення правописної компетентності студентів, зокрема пунктуаційної грамотності – важливого маркера не лише культури мовлення людини, а й рівня її мовної свідомості та інтелектуального розвитку загалом. Порухення пунктуаційних норм (відсутність потрібних розділових знаків, уживання пунктуаційних знаків поза правилами, ненормативна заміна одного знака іншим) почасти спричинює помилкове сприймання й розуміння тексту. Навчальна дисципліна «Пунктуаційна вправність студента» входить до каталогу вибіркового загальноуніверситетських дисциплін для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Пунктуаційна грамотність як складник мовної культури особистості надзвичайно важлива для формування мовно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця, необхідної для успішної самореалізації, втілення своїх інтелектуальних, творчих, дослідницьких ініціатив.

2. Мета навчальної дисципліни – систематизувати, закріпити й поглибити знання студентів щодо чинних пунктуаційних норм, удосконалити пунктуаційну грамотність, що уможливить формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання навчальної дисципліни:

- 1) систематизувати знання теоретичних аспектів української пунктуації, поглибити відомості з історії її становлення та розвитку;
- 2) опанувати чинні пунктуаційні норми української літературної мови;
- 3) удосконалити й закріпити практичні навички віднаходити й фахово аналізувати пунктограми, правильно розставляти розділові знаки в реченні та тексті; зосередити увагу на складних випадках аналізу пунктограм;
- 4) навчити комплексно здійснювати пунктуаційний розбір речення за схемою;
- 5) розвивати пунктуаційну пильність та пунктуаційну компетентність студентів, вміння та бажання правильно і грамотно писати, стежити за культурою писемного мовлення.

Знання про систему розділових знаків, правила їх уживання та функційного призначення, вміння пунктуаційно правильно оформляти своє і чуже висловлення в писемній формі, співвідносити синтаксичну структуру речення, її семантико-синтаксичне наповнення та інтонаційні особливості з відповідним розділовим знаком, здійснювати пунктуаційний аналіз речення й тексту стане надійним підґрунтям формування пунктуаційної компетентності майбутніх фахівців.

3. Пререквізити. Теоретичною базою вивчення навчальною дисципліною є знання студентів з української мови, здобуті в закладах загальної середньої освіти, а також загальноуніверситетський обов'язковий курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

4. Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть набути таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає грамотне пунктуаційне оформлення писемного мовлення.

Загальні компетентності (ЗК):

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність учитися й опановувати нові знання;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність аналізувати й синтезувати теоретичний матеріал;
- здатність розуміти причинно-наслідкові зв'язки і застосовувати знання на практиці;
- вміння працювати в команді і самостійно;
- усвідомлення потреби навчання та самовдосконалення впродовж життя.

Фахові компетентності (ФК):

- формування правописної (зокрема пунктуаційної) грамотності як складника загальної мовної культури людини, що забезпечує точність вираження думки і взаєморозуміння під час письмового спілкування;
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;
- вміння зіставляти теоретичні знання з української пунктуації з практичними потребами оформлення писемного тексту;
- систематизація й поглиблення знань з пунктуаційних норм української мови, урахування зміни та доповнення розділу з пунктуації в чинному «Українському правописі»;
- розуміння правил членування написаного тексту за допомогою розділових знаків відповідно до його синтаксичних, смислових та інтонаційних особливостей, а також авторського творчого використання багатofункціональності розділових знаків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студенти повинні знати**:

- чинні пунктуаційні норми сучасної української літературної мови;
- принципи української пунктуації;
- базові поняття пунктуації (пунктограма, пунктуаційне правило, пунктуаційна норма, пунктуаційна компетентність);
- інноваційні процеси в українській пунктуації;
- зміни та доповнення розділу з пунктуації в чинному «Українському правописі»;

розуміти:

- поняття мовної норми;
- специфіку структурно-граматичного, інтонаційного, смислового, функційно-стилістичного принципів української пунктуації;

- взаємозв'язок синтаксичних структур та їхнього відповідного пунктуаційного оформлення;

- критерії класифікації розділових знаків: за способом уживання, за функційним призначенням, за відповідністю загальноприйнятим пунктуаційним нормам, за здатністю мати пунктуаційний варіант;

- авторське творче використання багатofункціональності розділових знаків;

- значення пунктуаційної грамотності для ефективного писемного викладу і сприйняття думок;

уміти:

- пунктуаційно правильно оформляти висловлення в писемній формі;

- правильно зіставляти синтаксичні одиниці та пунктограми;

- чітко формулювати й застосовувати пунктуаційні правила, ілюструючи їх власними прикладами;

- правильно інтонувати речення, зважаючи на пунктуаційне оформлення;

- вільно здійснювати пунктуаційний аналіз речення чи тексту;

- характеризувати та класифікувати пунктограми за способом уживання, повторюваністю, функціональним призначенням;

- працювати з науковими та навчально-методичними джерелами та іншою довідковою літературою;

- демонструвати пунктуаційні навички при виконанні різнотипних практичних завдань;

- виправляти свої та чужі помилки відповідно до вивчених правил та мети спілкування.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лекц.	практ.	лаб.	інд.	с.р.		лекц.	практ.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 1. «Теоретико-методичні засади формування пунктуаційної компетентності студента»												
Тема 1. Пунктуація як розділ науки про мову. Основні поняття пунктуації.	7	2				5							
Тема 2. Пунктуаційні норми в чинному «Українському	7	2				5							

правописі» (2019 р.): зміни і доповнення													
Тема 3. Класифікація розділових знаків української мови. Авторська пунктуація.	7	2				5							
Тема 4. Функції розділових знаків української мови. Інноваційні процеси в українській пунктуації.	7	2				5							
Тема 5. Пунктуаційний аналіз речення як маркер пунктуаційної компетентності студентів.	7	2				5							
<i>Разом за ЗМ 1</i>	<i>35</i>	<i>10</i>				<i>25</i>							
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 2. «Пунктуаційна грамотність студента: аналіз різноманітних пунктограм»												
Тема 6. Тире як розділовий знак. Тире між підметом і присудком.	9	1	2			6							
Тема 7. Пунктуаційне оформлення однорідних членів речення.	9	1	2			7							
Тема 8. Пунктуаційне оформлення відокремлених членів речення.	10	1	2			7							
Тема 9. Розділові знаки при порівняльних зворотах і прикладках.	10	1	2			7							
Тема 10. Розділові знаки при вставних і вставлених компонентах.	8	1	2			6							
Тема 11. Пунктуаційне оформлення звертань, вигуків та слів-речень.	8	1	2			6							
Тема 12. Розділові знаки в складному реченні: кома, тире, двокрапка, крапка з комою.	10	1	2			7							

Тема 13. Пунктуаційне оформлення прямої мови та цитат.	8	1	2			6						
Тема 14. Правила рубрикації тексту. Знаки пунктуації в бібліографічному описі джерел.	9		2			7						
<i>Разом за ЗМ 2</i>	85	8	18			59						
Усього годин	120	18	18			84						
Форма підсумкового контролю	<i>Залік</i>											

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з\п	Перелік тем / завдань (форма контролю)	Кількість годин
	Теоретичний блок (форма контролю – усна / письмова відповідь):	
1.	Тире як авторський розділовий знак.	2
2.	Факультативне вживання розділових знаків.	2
3.	Індивідуально-авторська пунктуація.	2
4.	Однорідні і неоднорідні означення: особливості пунктуаційного оформлення.	2
5.	Розділові знаки при узагальнювальних словах та однорідних членах речення.	2
6.	Відокремлені означення: особливості пунктуаційного оформлення.	2
7.	Прикладка: особливості пунктуаційного оформлення.	2
8.	Відокремлені додатки: особливості пунктуаційного оформлення.	2
9.	Відокремлені обставини: особливості пунктуаційного оформлення.	2
10.	Порівняльний зворот: особливості пунктуаційного оформлення.	2
11.	Пояснювально-уточнювальні члени речення : особливості пунктуаційного оформлення.	2
12.	Вставні компоненти в реченні: особливості пунктуаційного оформлення.	2
13.	Вставлені компоненти в реченні: особливості пунктуаційного оформлення.	2
14.	Дужки і тире при вставлених і вставних компонентах речення.	2

15.	Звернене мовлення в реченні: особливості пунктуаційного оформлення.	2	
16.	Пунктуаційне оформлення складносурядних речень.	2	
17.	Пунктуаційне оформлення складнопідрядних речень.	2	
18.	Пунктуаційне оформлення складних безсполучникових речень.	2	
19.	Інтонація як універсальний засіб зв'язку: взаємозв'язок інтонаційного та пунктуаційного оформлення речення.	2	
20.	Варіантне пунктуаційне оформлення складних речень (кома, тире, двокрапка, крапка з комою).	2	
21.	Пряма мова: специфіка пунктуаційного оформлення.	2	
22.	Діалог: особливості пунктуаційного оформлення.	2	
23.	Цитата: особливості пунктуаційного оформлення.	2	
24.	Рубрикація в тексті: особливості пунктуаційного оформлення.	2	
25.	Правила оформлення списку літератури наукового дослідження.	2	
26.	Особливості використання розділових знаків у текстах різного функційного призначення.	2	
	Практичний блок:	Кількість годин	Кількість балів
1.	<i>Письмове есе.</i> Висловити власні міркування у формі письмового есе на тему: «Роль пунктуаційної грамотності у формуванні професійної компетентності сучасного фахівця» (есе).	3	2
2.	<i>Аналіз пунктограм.</i> У самостійно дібраному тексті (не менше 300 слів) пояснити усі пунктограми, пронумерувати пунктограми і подати письмове формулювання пунктуаційного правила (письмовий аналіз пунктограм).	7	5
3.	<i>Самодиктант. Робота з різностильовими текстами.</i> Самостійно підібрати й проаналізувати фрагмент тексту, словесне наповнення якого передбачало б наявність поширених пунктограм у простих, простих ускладнених та складних реченнях (тексти диктантів).	5	5
4.	<i>Тренувальні вправи.</i> Виконання практичних домашніх завдань з метою відпрацювання пунктуаційних умінь і навичок з вивчених тем (конспект з виконаними завданнями).	6	7
5.	<i>Пунктуаційний аналіз тексту.</i> У запропонованому на вибір викладача тексті (не менше 250 слів) розставити розділові знаки, здійснити пунктуаційний аналіз тексту (письмовий аналіз тексту).	6	5

6.	<i>Робота над пунктуаційними помилками.</i> Вести власний зошит обліку пунктуаційних помилок та здійснювати їх самоаналіз з метою вдосконалення пунктуаційних умінь і навичок з вивчених тем (зведена таблиця з аналізом).	6	6
----	--	---	---

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання оцінюють максимально в **10 балів**. Результати дослідження студенти презентують на практичному занятті, готуючи доповідь та мультимедійну презентацію.

№	Назва теми / кількість балів (10 балів)
1.	<i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> «Авторська пунктуація в художніх текстах обраного письменника» (студент самостійно обирає текст, чітко вказує на матеріалі якої збірки чи твору здійснює дослідження, зазначає сторінки цитування прикладів): 1) підібрати 15 прикладів уживання авторських розділових знаків у текстах обраного письменника; 2) пояснити, чому той чи той розділовий знак (чи його відсутність) уналежнено до індивідуально-авторського пунктуаційного оформлення, опираючись на чинні пунктуаційні правила.
2.	<i>Індивідуальний творчий проєкт:</i> створити пам'ятку для майбутніх фахівців «Найпоширеніші пунктуаційні помилки в інтернет-текстах».

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У процесі вивчення теоретично-практичного курсу «Український правопис» застосовуємо технології особистісно орієнтованого, диференційованого, кооперативного, проблемно-розвивального, інтерактивного, дистанційного навчання.

Методи і прийоми організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності спрямовані на формування програмних компетентностей студентів:

1) *інформаційно-рецептивний:* лекція (традиційна, лекція-презентація), бесіда (вступна, бесіда-повідомлення, бесіда-повторення, контрольна-корекційна, евристична), пояснення, навчальна дискусія;

2) *робота з навчальним текстом та інтернет-ресурсами:* детальне вивчення тексту чинного «Українського правопису», опрацювання навчальної літератури та інформаційних онлайн-ресурсів;

3) *наочні методи:* ілюстрація, демонстрація (зокрема за допомогою цифрових технологій), самостійне спостереження над мовними явищами в поєднанні із *дидактичними прийомами мисленнєвого характеру* – аналіз, узагальнення, систематизація, порівняння, класифікація, конкретизація;

4) *спонукально-репродуктивний:* метод практичних вправ (тренувальних, творчих, контрольних), що сприяють виробленню необхідних пунктуаційних умінь і навичок (списування, різні види диктантів, пунктуаційних аналіз слова

і тексту; редагування тексту, довільне письмо – добір різностильових контекстів з вивченими пунктограмами тощо);

5) *творчо-пошуковий та проблемний методи*: метод проєктів, самостійна робота пошукового характеру – підбір і аналітичний огляд джерел інформації, аналіз, опис і виклад проблемного питання, мультимедійна презентація результатів індивідуальної чи спільної проєктної діяльності;

б) *інтерактивні методи*: робота в парах, робота в малих групах, взаємооцінювання, взаємоперевірка, мозкова атака, метод ПРЕС, лінгвістичний двобій, рольове моделювання, я – редактор, мікрофон, незакінчене речення тощо.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Комплексний контроль теоретичних знань, практичних умінь і фахових навичок студентів з курсу «Пунктуаційна вправність студента» здійснюємо на основі результатів поточного, модульного та підсумкового контролю.

Форми поточного контролю: спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів та їхня участь в обговоренні проблемних питань, усні і письмові відповіді на питання, виконання домашніх завдань, робота з навчально-методичною літературою, пунктуаційний коментар під час виконання практичних вправ, самостійні роботи, різні види диктантів.

Форми модульного контролю: модульні контрольні роботи, автоматизовані тестові завдання.

Форми підсумкового контролю: залік.

Зазначені форми контролю та види робіт на практичних заняттях – обов'язкові для всіх студентів. Система оцінювання знань є накопичувальною і охоплює суму балів за різними видами здійсненого контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна і самостійна робота)		Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
30 балів	30 балів	40	100
Аудиторна робота – 10 б. Індивідуальне завдання – 10 б. Модульна контрольна робота – 10 б.	Аудиторна робота – 10 б. Індивідуальне завдання – 10 б. Модульна контрольна робота – 10 б.	Тестовий контроль: 40 тестів (1 тест – 1 б.)	60+40=100

Накопичення рейтингових балів у межах змістових модулів передбачає:

- відвідування (очне / дистанційне) практичних занять;
- активність на практичних заняттях;
- якість підготовки до навчальних занять;

- належне виконання завдань практичного, творчого, пошукового характеру на засадах академічної доброчесності;

- написання модульних контрольних робіт.

Оцінювання індивідуальних завдань ураховує:

- своєчасність виконання завдання;

- обсяг і якість виконання завдання;

- академічну доброчесність (самостійне виконання);

- творчий підхід, ініціативність у навчальній діяльності.

Модульний контроль здійснюють після вивчення навчального матеріалу кожного змістового модуля.

Підсумковий контроль (залік) здійснюють у режимі автоматизованої комп'ютерної діагностики або із використанням роздрукованих завдань.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою (залік)	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (кількість балів)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90–100)	відмінно
	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незараховано	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література

1. Козленко І.В. Українська пунктуація : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ: Київський університет, 2009. 320 с.

2. Савченко І.С. Пунктуація сучасної української мови : навч. посібник для студ. вузів. 2-е вид., доп. і випр. Черкаси : Відлуння-Плюс, 2008. 152 с.

3. Сегін Л.В. Українська пунктуація: навч. посібник. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.

4. Терещенко В.М., Панченков А.О. Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Харків : Соняшник, 2019. 256 с.

5. Терлак З.М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2019. 396 с.

6. Ткаченко Є. М. Українська мова. Пунктуація : правила, вправи, диктанти : навч. посібник. Харків : Консум, 2001. 288 с.

7. Уживання розділових знаків. *Український правопис*. Київ: Наук. думка, 2020. С. 161–205. URL:

<https://drive.google.com/file/d/1p0moU61Yrg4RskpJYTljxkiAa5vrd0mM/view>

8. Шабат-Савка С.Т., Максим'юк О.В., Шатілова Н.О. Пунктуація української мови: навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 240 с.

9. Шевченко С.П., Бронзенко Т.А. Пунктуаційний тренажер : навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 278 с.

10. Шевчук С., Виноградова Ю., Глущик С., Дияк О., Лобода Т. Український правопис: нова редакція : навч. посіб. Київ : Алерта, 2020. 118 с.

11. Шульжук К.Ф. Основи української пунктуації. *Синтаксис української мови*. Київ: Академія, 2004. С. 377–387.

12. Яцимірська М.Г. Сучасна українська мова : практикум із пунктуації: навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 262 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Mova.info. Лінгвістичний портал. URL: <http://www.mova.info/>
2. Культура мови на щодень : Довідково-інформаційна система / Інститут української мови НАН України. Київ. 2010. URL: <http://bit.ly/33ev57P>
3. [Курс «Пунктуаційна вправність студента» в системі електронного навчання Moodle.](#)
URL:<https://moodle.chnu.edu.ua/user/index.php?id=5271>
4. Освітній проєкт «Мова – ДНК нації». URL: <https://ukr-mova.in.ua>
5. Освітня платформа «ДисКурс». URL: <https://dyskurs.net/>
6. Офіційний сайт Української мови. URL: <http://ukrainskamova.at.ua>
7. Сайт Олександра Авраменка. URL: <http://xn--80aafnzkijm.xn--j1amh/>
8. [Тренажер з правопису української мови.](#) URL: <https://webpen.com.ua/>
9. Українська мова: Енциклопедія / редкол. : В.М. Русанівський, О.О. Тараненко та ін. 2-е вид. випр. і доп. К. : Українська енциклопедія, 2004. 824 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/108723/>